

**Biblioteket i Älvsbyn med vår Forskarhörna och Forskargrotta.
OBS! Bemanningen stängd för sommaren.**

En vår att minnas

Jag tror att vi för all framtid kommer att minnas våren 2020, som den tid då stora delar av Sverige och världen i övrigt stängdes ned av rädsla för Corona-smittan. Kanske kommer man att prata om Corona 2020 som man förr pratade om Spanska sjukan 1918-20 eller nödåren 1867-68.

För precis nu som då fick det konsekvenser för hela samhället i stort som i smått. Folk insjuknar, företag går under och föreningslivet får problem. Forskarföreningens problem får väl trots allt betraktas som små i sammanhanget. Låt oss endast konstatera att vi tills vidare har ställt in all publik verksamhet fr o m mitten av mars.

När vi åter kan öppna upp vet vi inte, här får vi helt enkelt lyssna på myndigheternas rekommendationer. Kanske blir det först efter sommaren? Vi vet inte, kommer tid – kommer råd!

Samtidigt kan man önska att vi i Sverige nu tar detta på allvar och rustar upp civilförsvaret och ser till att vårt land, precis som Finland, åter bygger upp rejäla beredskapslager av skyddsutrustning och medicin. För när det militära försvaret kraftigt monterades ned vid millennieskiftet, så monterade man också ned civilförsvaret. Historien tog inte slut som en berömd historiker uttryckte det på 90-talet. Bränder, flyktingkriser, miljökatastrofer och pandemier upphörde inte. För övrigt tog inte krigen heller slut.

Låt nu inte dessa allvarsord förta glädjen inför våren och den kommande sommaren. Med barmarken kan man med fördel vistas ute i naturen och blir det dagar med dåligt väder finns alltid Arkiv Digital för den som har egen PC. Varför inte ta tillfället i akt och skriva ned några rader om dina forskningsresultat, så att Gun kan publicera dem i nästa Byablad.

Med förhoppning om en fin sommar för samtliga Ordf.

Innehåll:	sidan
Ordförarens ord	1
Från red.	2
Telefonlista, styrelsen	2
Cirklar/kurser, försäljning	3
Rapport Årsmötet	4
In- och utflyttningslängder ...	5
Samhällskriser genom tiderna..	6-7
Stenbergspojkarnas bok	8-19
Gamla klasskort	20
Flottarkärlek på Pitemål.....	21

Hej mina forskarvänner!

I förra numret började jag mitt inlägg ”i full förväntan om en skön och bra vår”, då visste vi ju inte vad som komma skulle. Tur kanske att man inte vet? Vi får inte tappa framtidstron!

Som Anders skriver på första sidan, den här Påsken och hela våren, kommer vi nog aldrig att glömma. Hoppas innerligt att ni alla klarat er från denna hemska Coronasmitta! Ni har väl sysselsättning? Det är viktigt! En annan sak, som jag försöker att hålla, speciellt när man är ensam. Det är att försöka hålla rutiner. Hålla mat- och fika-tider, minst en daglig promenad för dem som kan och orkar det. Annars finns det så fina program på TV med rörelseprogram, anpassat även för äldre! Mycket bra! Själv spelar jag in för att göra rörelserna senare på dan. Nu får vi hoppas på varmare och bättre väder, så man får inta balkong eller uteplats.

Själv har jag inte haft några problem med sysselsättning. Fortsätter att komplettera mitt släktträd, det finns mycket att göra där, har även hållit på med att söka i bouppteckningar, fastighetsköpen i småprotokollen bland annat.

All cirkelverksamhet har ju legat nere, men jag fortsätter och bistår deltagarna i cirkeln om de behöver hjälp. Många problem går att lösa via mail och telefon.

Disgen programmet har nu kommit ut med ytterligare en nyhet, en App att installera i telefonen eller paddan, den heter ”Slakten”. Jag gillar nyheter så klart installerade jag den, så nu har jag hela min släkt på telefonen. Man kan inte ändra i trädet där, men jag måste gå in och ändra på inställningar på datorn och sen flytta över det igen, såg några misstag jag gjort. Så det finns jobb där också!

Programmet är väl inte fullt utvecklat, det går inte att ta hem till alla telefoner än, men det jobbas på det, just nu kan det vara fixat. Information finns på Dis hemsida.

Anders kom med ett bra förslag: Skriv ner om ni hittat intressanta saker i forskningen, bra knep som ni kan dela med er av m. m?

Styrelsens sammansättning efter årsmötet år 2020:

Ordf. Anders Sandström	Tel: 070-678 89 75
Kassör. Catharina Berggren	Tel: 070-891 22 74
Sekr. Birgit Lundkvist	Tel: 070-658 22 43
Ledam. Ann-Sofie Öberg	Tel: 070-274 54 90
Vice ordf. Monika Jonsson	Tel: 070-22 10 294
Ledam.. Börje Isaksson	Tel: 072 514 15 88
Ledam. Berit Ljuslinder	Tel: 070-523 67 68

Ers. Inger Torgersson	Tel: 070-634 52 53
Ers. Margaretha Johansson	Tel 073-964 45 59
Ers. Margareta Holmström	Tel 070 664 45 86
Ers. Helena Stenberg	Tel: 070-624 91 89
Ers. Inger Öhlund	Tel: 070-678 52 04

Revisor. Bo Öhlund	Tel: 070-651 66 32
Revisor ers. Robert Lidström	Tel: 070-592 86 32

Valberedning:

Britt Norman	Tel: 073 803 77 22
Helena Stenberg	Tel: 070-624 91 89
Margaretha Johansson	Tel: 073-96 44 559

Frågor och synpunkter angående Byabladet:
Gun Jonsson Tel: 070-320 77 56
E-post: gunjons@ttelia.com
eller ordföranden Anders.

Men ytterligare, varför inte skriva ner hur ni upplevt denna vår? eller andra tankar! Ni kan skriva för hand, ni kan ringa mej och berätta, så skriver jag ner det. På några år kan det vara intressant för kommande släktforskare att kunna läsa hur vi upplevt denna kris! Alla svar tas emot tacksamt! Hör bara av er till under-tecknad!

Hörnan är inte bemannad, men **när Biblioteket är öppet** går det som ensam att sitta ner i hörnan och ta del av material som finns där. Samt att läsa och hämta Byabladet.

Ta tillvara alla ljusglimtar, alltid finns det något att glädjas åt!!

*Trots allt !!!
Ha en skön vår och
sommar så träffas vi
till hösten!*

Gun

*Adress och
telefon till vänster.*

Cirklar/kurser.

Är du intresserad av släktforskning?

Anmäl till Inger: inger.torgersson@telia.com eller Tel: 070-634 52 53

Välkommen!

Inventering av gravstenar kompletteras nu.

Gruppen fortsätter med

Skogskyrkogården. De har tillsammans lagt in över 7 300 namn på nya, gamla och skogs-kyrkogården.

Googla på gravstensinventeringen så kommer du till en sida att välja län, kommun, kyrkogård osv.

Försäljning:

Nu finns häftet "Berättelser från Vidsel med omnejd" att köpa för 100:-. Om vi ska skicka det, blir priset 140:- inkl. porto

Det är åtta Bredsel/Vidselsbor som berättat om sina liv från förr.

Beställ via: inger.torgersson@telia.com eller Tel: 070-634 52 53

Nu har vi rea på återstående böcker

(föret 300:-) [Byar i södra Älvsbyn](#)
Nu 50:- om vi ska skicka boken blir
Priset med frakt: 130 kr.

Älvsbyns Forskarförenings bok om Byar i södra Älvsbyn.

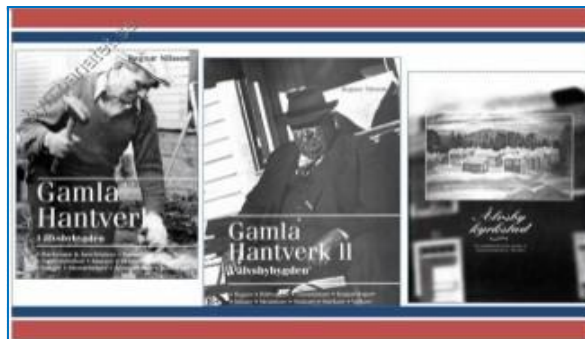
Historik över byarna Nygård, Högheden, Nydal, Bränna, Småträsk, Tvärsel, Snårbäcksliden och Kålsberg. Utgiven 2011.

Beställ via e-post: gunjons@telia.com eller Gun tel: 070-320 77 56.

Dödsannonser och Inbjudningar till Begravingar

Vår senaste utgåva av kopierade Dödsannonser och Inbjudningar till begravingar fram till 1970, insamlade från privatpersoner. Mappen innehåller 2849 dokument, varav ca 385 inbjudningar till begravingar och resten dödsannonser på avlidna Älvsbybor. Den äldsta annonsen är från 1881. Annonserna ligger på ett USB-minne. **Priset är 100 kr och för postförsändelse 130 kr inklusive porto.**

Beställ via e-post britt.norman@telia.com eller obergfia@gmail.com

Nu är Nyfors-gruppens arbete klart till försäljning: "Nyfors en del av Byen". **Nyhet!**

Häfte/bok i A4-format på drygt 100 sidor.

Pris 150:-

Ska vi skicka, tillkommer portot.

Frakten på häftet är 50:-

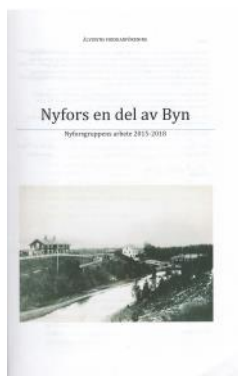
Frakten på boken är 70:-

Beställ hos Börje Isaksson

Tel: 072 514 15 88

eller via e-post:

borjeisaksson@telia.com

Gamla hantverk i Älvsbybygden I och II samt Älvsby Kyrkstad

PDF-filer av tre häften om Älvsbybygden som inte finns i nytryck längre. Ursprungligen utgiven av Älvsby Hembygdsförening

samt Kyrkstadsgruppen, mellan 1996-1999.

Barberare & Herrfrisörer, Barnmorskor, Damfrisörer, Murare, Skomakare, Smeder, Sotare, Stenarbetare, Sömmerskor

Urmakare, Bagare, Båtbyggare, Glasmästare, Kopparslagare, Målare, Skräddare, Slaktare, Snickare och Vulkare.

Verksamma under 1900-talet.

PDF-filerna ligger på ett USB-minne.

Priset är 100 kr och för postförsändelse

130 kr inklusive porto. Beställ via e-post

monika.jonsson@telia.com eller tel: 070-22 10 294

En aktiv förening

Älvsbyns Forskarförening har hållit årsmöte den 9 mars med ett 60-tal deltagare, som kommit till Folkhögskolan i Älvsbyn för att delta i mötesförhandlingar och lyssna på Anders Wikdahls föredrag om Furunäset och dess historia.

Av verksamhetsbeskrivningen framgick det att föreningen har haft såväl DNA-kurser under februari som släktforskarcafé under vinter, vår och höst. Dessutom samlas man regelbundet på Älvsbyns bibliotek varje måndag mellan kl 15 och 18 och har öppet hus för medlemmar och allmänhet. Man har också som vanligt gett ut en kalender med temat gamla och nya foton från Älvsbyn med omnejd.

Till ordförande för två år omvaldes Anders Sandström och som kassör på ett år omvaldes Catharina Berggren. Ny på posten som sekreterare blev Birgit Lundkvist på ett år, medan Börje Isaksson omvaldes till ledamot på två år. Övriga ordinarie ledamöter i styrelsen är Monika Jonsson, Ann-Sofie Öberg och Berit Ljuslinder. Som suppleanter på ett år valdes Margareta Johansson, Inger Torgersson, Helena Stenberg, Inger Öhlund och Margareta Holmström. Till revisor valdes Bo Öhlund och dito suppleant Robert Lidström.

Efter genomförda val berättade Anders Wikdahl från Hortlax om Furunäsets sjukhus. Han var själv uppvuxen på stället eftersom hans föräldrar jobbade där. Sjukhuset började byggas 1890 och stod färdigt 1893, för en kostnad av 965.000 kr. Det blev sedan kvar till 1987, då verksamheten lades ned. Som exempel kan nämnas att 1956 fanns där 850 patienter och nästan lika många anställda. De flesta patienterna blev också kvar där till livets slut, då man på ett värdigt sätt begravdes på sjukhusets egen kyrkogård.

Furunäset var ett litet samhälle i miniatyr med egna odlingar av t ex potatis och rovor samt uppfödning av grisar. Dessutom hade man stall med hästar för diverse transporter, men inga kor, varför mjölken fick köpas från bygden runt omkring. Någon egentlig vård fanns inte från början, man fick helt enkelt arbeta sig trött med odlingar, på vedbacken eller med andra arbeten. Även sk långa bad, både varma och kalla, ansågs lugnande för patienterna. Senare började man dock experimentera med olika typer av ännu mindre trevliga behandlingar och medicineringar. Lite mer trevliga tilldragelser som dans på egen bana, vilken nyttjades flitigt av de intagna under sommaren, och växthus där man bl a odlade vindruvor, fanns också som ett inslag på sjukhusområdet. Låt oss bara hoppas att även patienterna fick njuta av de söta druvorna!

Efter årsmötet avtackades mötesordförande Åke Engman och mötessekreterare Ove Berggren samt gästföreläsaren Anders Wikdahl och avgående sekreterare Inger Torgersson samt avgående revisor Runo Bergqvist för väl utfört arbete. Sedvanlig lotteridragning med många priser vidtog efter kaffe och smörgås, innan de församlade gav sig ut i den för årstiden vårvarma vinterkvällen.

Text Anders Sandström

Foton Börje Isaksson

Avtackning Runo Bergqvist

Presidiet
Ove Berggren och Åke Engman

Anders Wikdahl

Årsmötesdeltagare.

In- och utflyttningslängder med bilagor, en bra hjälp vid släktforskning.

En av mina anor gifter sig 1872 i Skellefteå och redan 5 oktober samma år finns hon och hennes make som inflyttade till Älvsby församling. **I inflyttningslängden i Älvsbyn finns noterat 2 personer.** Familjen får sedan två pojkar 1874 och 1878. Modern dör bara 14 dagar efter sista sonens födelse.

När jag läser bouppteckningen efter modern finns där plötsligt som efterlevande även en **dotter Anna Josefina född 1872**. Och den flickan finns **inte noterad i inflyttningslängden eller i något husförhör!** Tack vare Arkiv Digital's register hittar jag flickan född i Skellefteå den 21 augusti 1872. Bägge föräldrarna finns angivna. Flickan var alltså bara 1½ månad när föräldrarna flyttade till Älvsby församling. Tog de inte barnet med och i så fall varför inte? Ja jag hade många frågetecken.

I husförhörslängden 1884-1893 finns plötsligt flickan antecknad i familjen som inflyttad från Skellefteå **1888**, inflyttningsattest nr 6. I husförhöret finns också en notering ”bort åtfölja föräldrarna vid deras inflyttning 1872”. Var hade flickan varit under tiden 1872-1888, alltså under 16 år??

Svaret fick jag när jag läste **bilagan till inflyttningslängden**. Där fanns två brev som förklarade det hela. Först ett brev från pastorsämbetet här i Älvsbyn till *”Vördige Pastors Embetet Skellefteå”*. Flickan har ju inte funnits med i någon husförhörslängd i Älvsby församling tidigare eller i inflyttningslängden vid föräldrarnas inflyttning. Församlingen här i Älvsbyn vill därför nu veta om flickan Anna Josefina finns i kyrkböckerna i Skellefteå och i så fall när hon är född och om hon är döpt. Fadern påstår ju att flickan är född i Skellefteå på Josefinadagen den 21 augusti 1872. Det är nämligen nu dags för flickan att *”beredas till sin första nattvardsgång”*.

Svaret från Skellefteå pastorsämbete kommer ganska omgående. Visst är flickan född den Angivna dagen i Skellefteå, döpt samma dag, avförd från husförhörslängden i Skellefteå tillsammans med sina föräldrar vid avflyttningen till Älvsbyn! Genom ett förbiseende av den som skrev utflyttningsattesten kom bara föräldrarna med och inte den lilla flickan!! Flickan har alltså hela tiden varit med sina föräldrar, och jag fick svar på alla mina funderingar! **Tack vare bilagan till inflyttningslängden!**

I boken ”Släktforska, steg för steg av Per Clemensson och Kjell Andersson kan man läsa om in-och utflyttningslängderna m m. Den boken finns i forskarhörnan.

In- och utflyttningslängderna är kronologiskt förda, ofta är in- respektive utflyttningarna förda var för sig, men ibland är de förda i samma bok. Längderna uppftar namnen på de flyttande, deras in- och utflyttningsort, flyttningsdatum m m. De längder som är digitaliserade återfinns under respektive församling i såväl SVAR som Arkiv Digital.

Flyttningsattest/bevis skulle upprättas av prästen i utflyttningsförsamlingen och skulle visas upp i inflyttningsförsamlingen. Ursprungliga syftet var att intyga att den som fått attesten var berättigad att delta i nattvarden. Ofta har flyttningsbetygen förstörts och inte bevarats för framtiden. Om dom finns kvar ligger de för det mesta som ”lösa handlingar”, och är **bilagor till inflyttningslängderna**. En del finns mikrofilmade och återfinns bl a i **SVAR** under resp. församling. I husförhörslängden står angivet numret på flyttningsattesten.

Gerd Öhman

Samhällskriser genom tiderna

Coronasmittan slår hårt mot civilsamhället och livet själv verkar stanna av då många mer eller mindre tvingas isolera sig hemma. För att inte tala om de som blir sjuka och i vissa fall avlider. När detta skrivs den 23 mars står vi i Norrbotten ännu i början av ett eventuellt utbrott och vet inte hur det slutligen kommer att gå.

Vi som nu lever i Sverige har sluppit krig, svåra sjukdomar, missväxt och svält samt större naturkatastrofer under nästan ett sekel. Få finns nu kvar som har minnen av lungsotens eviga gissel för 100 år sedan. Min mamma hade hågkomster från den tiden, eftersom hon själv drabbades av sjukdomen när hon var ung och fick tillbringa ett par år på sanatoriet Hälsan i Antnäs. Berättelserna från den tiden var skrämmande, men hon överlevde och det kommer vi också att göra när väl den här epidemin ebbat ut.

Samhället har dock varit illa ute många gånger förr i tiden och klarat krisen, dessutom med mycket sämre förutsättningar än vi har idag. Låt mig bara påminna om 1600-talet med dess nästan ständiga krig och dess återkommande krav på unga män. Bara från Älvsbybygden, med dess begränsade befolkning fördelade på 18 bondehushåll, utskrevs ca 60 soldater under perioden 1600-95. Dessutom var det ett sekel som kantades av ständigt återkommande missväxtår, vilka kulminerade med den kanske svåraste missväxten under historisk tid åren 1695-97. Beräkningar från Finland talar om en dödlighet på hela 25 procent. Även i norra Sverige var följderna förödande för befolkningen. En lokal undersökning av Piteå socken visar på en fyra gånger så stor dödlighet under åren 1695-98. Under dessa år avled i genomsnitt 210 personer per år, jämfört med drygt 50 per år under perioden 1651-1750. Bara i Älvsbybygden med dess begränsade folkmängd avled ca 30 personer under dessa fyra år.

När nästa århundrade randades pågick krig 1700-21 och under 1710-talet fick länet ta emot Armfeldts retirerande finska armé om 4 500 man samt 8 000 finska flyktingar med boskap och bohag. De som kommer ihåg den finska evakueringen 1944 förstår kanske lite av omfattningen. Till detta kom även svåra härjningar av ryska strövkårer samt organiserade plundringar av städerna Luleå, Piteå och Umeå. De två sistnämnda städerna brändes dessutom ned i grunden mot slutet av kriget.

Hattarnas ryska krig 1741-43 sammanföll med svår missväxt 1738-42 och en våldsam epidemi vintern 1739-40. Enbart i Luleå socken uppgick de döda till 187 personer per år mot normalt ca 86 personer per år under tioårsperioden 1738-47. Sjukdomen beskrevs i termerna ”håll, stygn och feber”, vilket låter misstänkt likt lunginflammation.

En annan kris utbröt på 1780-talet efter vulkanen Lakis utbrott på Island den 8/6 1783, med stora mängder ask- och svaveldioxidnedfall som resultat. I Europas huvudstäder talade man länge om den s k Lakidimman, d v s smog till följd av partikelnedfall. I Luleå socken hade 100 av socknens 500 hemman knappt brödsäd fram till julhelgen. Lika illa eller sämre var det följande år.

Under 1800-talet drabbades vi också av krigets direkta verkningar med en retirerande finsk armé och en efterföljande rysk invasion av norra Sverige. I soldaternas spår följde sjukdomar som dysenteri, rödsot och smittkoppor, varpå dödstalen åter ökade. I Piteå socken (inkl Älvsby kapellag) avled år 1809 hela 571 personer. Till detta kom även de svenska och ryska soldater som avled i hundratals av något som med en samlande beteckning kallades för fältsjuka. Senare sattes minnesstenar upp över fältsjukans offer.

Efter enstaka missväxtår sköt problemen åter i höjden under 1830-talet med missväxt 7-8 år i följd. Vi vet att en del människor emigrerade till Norge, där försörjningsläget var bättre. Annars är källorna överraskande tysta om denna tid. Mycket mer finns sagt och skrivet om den sista svåra missväxten i norra Sverige åren 1867-68. I Västerbotten talade man om natten mellan den 17 och 18 juli som ”halshuggarnatten”, då frosten lade sig som en vit svepning över kornåkrar och potatisland. Även från andra håll i norr talade man om tidig frost och därmed var katastrofen ett faktum. En nyutkommen bok av Magnus Västerbro som heter ”Svälten – hungeråren som formade Sverige”, handlar just om dessa förödande år.

Om vi bortser från Asiaten, Bangkok- och Honkonginfluensan, som vi många har varit med om, så är nog den senaste stora pandemin som drabbade Sverige den s k Spanska sjukan åren 1918-20, då väldigt många människor i arbetsför ålder avled. Många äldre sägs ha haft en viss immunitet till följd av den s k Ryska snuvan 1889. Jag minns att en av pappas äldre bröder hade hågkomster från ”Spanskan” och han berättade att föräldrarna var väldigt sjuka. Sedan tillade han att ”det fanns ingen medicin inte ens magnecyl”. Känns beskrivningen igen? Det enda läkarna då kunde rekommendera var Cognac i måttliga mängder.

Stor spridning i Sverige fick sjukdomen, som först uppmärksammades i Spanien, när man i inkallade många män till stora övningar hösten 1918. Sjukdomen kom sedan i ytterligare två vågor under åren 1919-20 och i Sverige avled totalt 37 573 personer eller ca 2 procent av alla diagnostiserade. I hela världen talar man om dödstal på 10-20 procent av de 500 miljoner människor som drabbades, d v s mellan ofattbara 50-100 miljoner döda!

Hur många som kommer att drabbas av Covid19, som Corona-smittan nu kallas, det vet vi i skrivande stund inget om. Förmodligen långt, långt färre än Spanska sjukans offer, som var försvagade av ett fyra år långt världskrig med ransonering och undernäring som följd. Låt oss därför hoppas på det bästa och att vi har en fin vår och sommar framför oss!

Fram till dess ta väl vara på er
Ordförande

Ryssen kommer

”Ryssen kommer” är namnet på en nyutkommen bok av Lars-Gunnar Olsson i Umeå. Den har den betydligt längre undertiteln ”Om den olycksalige landshövding Ramse och den ryska galärflottans tillslag mot Holmön och Umeå i september 1714”, vilket är just vad boken handlar om.

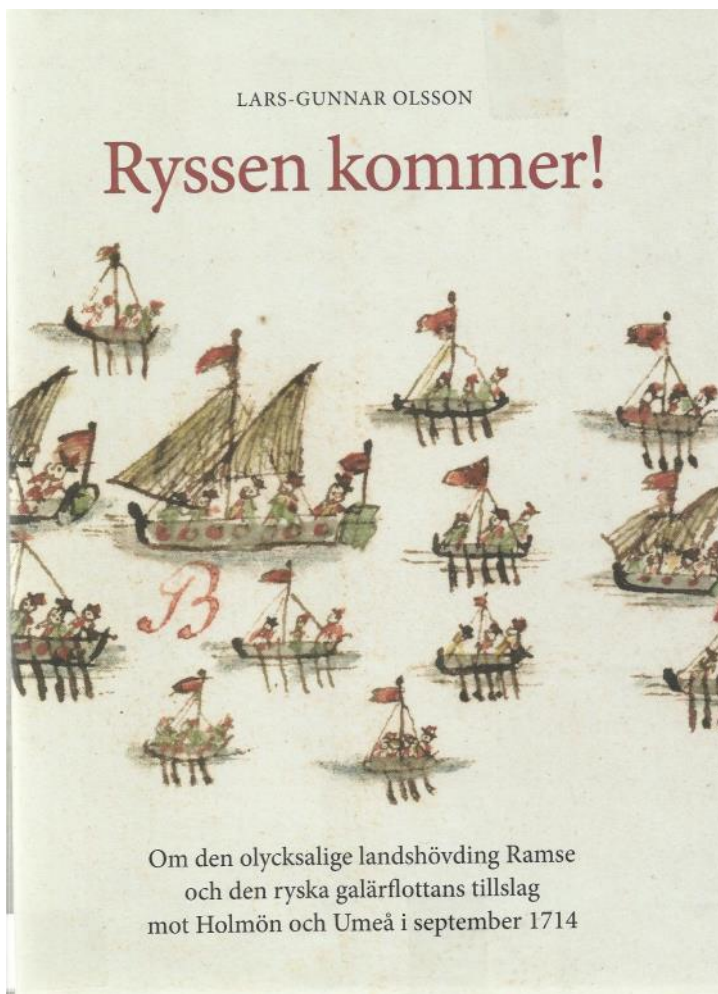
Den 17 och 18 september 1714 gjorde en stor rysk galärflotta strandhugg på Holmön och plundrade samt brände allt i Umeå, utom kyrkan och residenset. De fåtaliga svenska trupperna om 320 man under Salomon Bohm, kapten vid Lövångers kompani, och 270 bondesoldater under Carl Fromholt Nassacken, kunde inte göra mycket när ca 2.000 ryssar landsattes vid älvmyningen. Högste ansvarige för såväl civilbefolkningen som för de svenska trupperna var landshövdingen generalmajor Anders Erik Ramse, som tillika var bosatt i Umeå.

I enlighet med order från högre ort uppmanade landshövding Ramse kapten Bohm att inte förspilla manskapet i onödan, varför dessa retirerade uppefter älven och drog sig undan. Själv lämnade landshövdingen staden redan vid lunchtid och flydde söderut med sin familj. När ryssarna tidigt på morgonen den 19 september lämnade staden kunde innevånarna åter vända tillbaka, bara för att finna allt de ägde i sot och aska. Tack och lov hade byarna runt Umeå lämnats orörda!

Händelsen fick långtgående konsekvenser för landshövding Ramse, som först utsatte för granskning och sedan avsattes. Om allt detta handlar boken och den som är intresserad av umebornas öden för drygt 300 år sedan kan låna boken på Älvsbyns bibliotek.

Även Piteå stad brändes och plundrades senare under kriget, men det är som det heter en helt annan historia. Som vi kanske får orsak återkomma till.

Anders Sandström

Här kommer fortsättningen och slutet från föregående nummer på:

Stenbergspojkarnas bok.

Laver 2003

Bröderna från vänster: Ebbe, Sune, Berne och Urban

Grycksbo

Luciadagen 1958 flyttade vi till Grycksbo, Sune och Berne var då utflugna. Grycksbo var ett utpräglat brukssamhälle där så gott som alla arbetade i pappersbruket (nästan 1000 anställda). Ofta arbetade alla i familjen på bruket och hade därför en förhållandevis god ekonomi. Vi uppfattades som "fint folk" eftersom pappa var tjänsteman. I Grycksbo levde klasskillnaderna kvar och det var nytt för oss eftersom Garpenberg präglades mer av modernare synsätt. Eftersom de flesta kvinnor förvärvsarbetade var det svårare för mamma att hitta väninnor vilket ledde till att hon aldrig trivdes så bra i Grycksbo. Hon började ta olika tillfälliga jobb som servering och hushållsarbete.

I Grycksbo fanns ett utbud av olika affärer såsom kiosker, radio-, möbel-, kläd-, färg-, sko-, cykel-, sport- och matvaruaffärer. Dessutom fanns två bensinmackor med bilverkstäder, post och bankkontor. Kommunikationerna med buss och järnväg till residensstaden Falun, där "allt" fanns, gjorde att Grycksbo upplevdes som väldigt civiliserat.

Pappa fick tjänstebostad i de nybyggda HSB husen på Bergsättravägen. Det var en trerummare på 73 kvadratmeter med bilgaraget direkt under lägenheten. Under åren fick pappa erbjudanden att flytta till olika enfamiljshus men ville inte byta bort bekvämligheten med att bo i lägenhet. För att få mer utrymme för olika hobbyaktiviteter, modelljärnväg och vävstol hyrde vi senare ett stort rum i suterrängvåningen på intilliggande hus.

Bergsättravägen 5C

Ebbe i hobbyrummet

Första vintern i Grycksbo kunde man inte se på TV som vi var vana vid från Garpenberg. Då spelade vi kort och sällskapsspel med mamma och pappa så fort tillfälle gavs. Modelljärnvägen som inköptes början under hösten 1959 blev ett stort intresse. Varje höst var den stora begivenheten den nya Märklinskatalogen. Varje frukostrast besökte Ebbe och Mats Domert Sportdepoten i Falun för att fråga om katalogen kommit. Till slut hann de inte sticka in huvudet i affären för rän man skrek från disken "den har inte kommit". Modellbygge och fotografering var andra intressen. Vi lånade Hans förstoringsapparat och framkallade och förstorade foton själva. Ebbe lånade allt som gick om modelljärnvägar, foto, modellbygge, sportflyg mm på Falu bibliotek. Det drömdes om mycket som aldrig blev verklighet. Pengarna saknades.

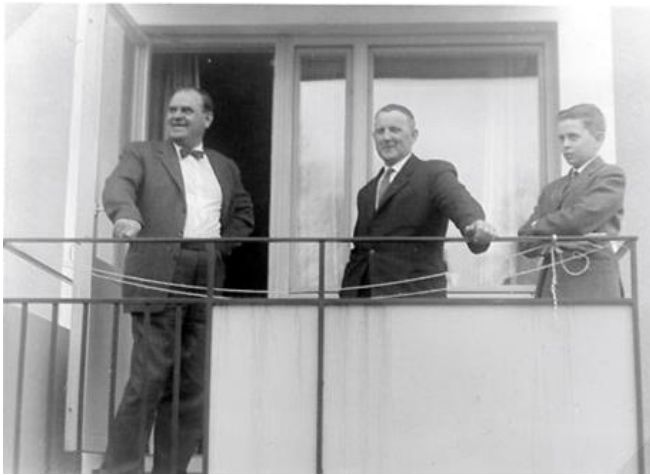
Sommartid fanns det många aktiviteter utomhus. Tansenbadet, idrottsplatsen och folkparken. Man (Ebbe) kunde även studera tågens avgång och ankomst vid järnvägsstationen. Vi hyrde ofta en eka i Asplinds kiosk för fisketurer på Tansen. Ett oförglömligt minne var Jerry Williams besök (i mörk kostym, vit skjorta och fluga) tillsammans med The Violents i folkparken.

Dagen efter Lucia 1958 följde mamma med Ebbe och Urban till skolan. Någon förhandsanmälan hade inte gjorts men de hittade bänkar så vi kunde börja. Ebbe gick en termin i 6:e klass i Grycksbo skola och kom egentligen aldrig in i gemenskapen. Delvis berodde detta på att vi inte hade lärt oss åka skridsko, bandy var det enda som gällde på vintern i Grycksbo. Lärarinnan tyckte att Ebbe var "för duktig" i förhållande till hennes övriga elever. Detta ledde till att hon försökte hitta brister i Ebbes kunskaper. Till exempel tvingade hon Ebbe att börja använda lutningspapper i välskrivning trots att han hade betyget "a". Urban kom till tredje klass i Enhets-skolan, en skolform som var helt ny. Det var stor skillnad på kunskapsnivån till Urbans fördel och inställningen till skolan i klassen var att den var något nödvändigt ont innan man skulle börja arbeta och tjäna pengar. Ytterst få hade viljan att studera vidare efter nionde året. Nykomlingar i skolan var inte så vanligt och de bemöttes med stor misstänksamhet. Det underlättade inte att pappa var tjänsteman. Urban kom snart in i gemenskapen, efter ett antal brottningsmatcher och utmaningar, och fick flera kamrater. Urban blev direkt bland de bättre i klassen och ansågs som en "plugghäst", det ledde också till att Urban ofta fick agera som facit vid tvister bland klasskamraterna. Grycksbo skola var väldigt gammal och det fanns bara torrdass och ingen gymnastiksal. Torrdass var ganska vanliga i samhället och fortfarande fanns en väg med namnet "Skithusgränd" som hade en lång rad med torrdass för de närliggande husen.

Under hela vår skoltid hade mamma som vana att en gång per läsår invitera våra lärare på en kopp kaffe. Det var ganska ovanligt men vittnar om ett intresse av att få höra hur det gick i skolan. Pappa brukade ta ledigt från jobbet för att kunna vara med på åhörardagar och examen. Både mamma och pappa talade alltid om hur viktigt skolarbetet var och försökte få oss att studera vidare. För att komma in på realskola eller gymnasium var man tvungen att ansöka och ha tillräckligt bra betyg för att bli antagen. På den tiden fick man betala terminsavgift i realskola och gymnasium. Resor, skolböcker och mat fick betalas av eleven (föräldrarna). Mamma och pappa lovade att vi skulle få gå i skolan så länge vi kunde bo hemma och inte blev "kvarsittare".

Urban 6:e klass i Grycksbo 1962

Pappa, Helmer och Urban 1960

Under tiden i Grycksbo åkte vi ofta på utflykter. När mamma var med tog hon alltid med något fika eller annan förtäring. Ett ställe som ofta besöktes var "Smälningen". Vi höll till på den smala landremsan mellan landsvägen och sjön. Pappa tittade mest på trafiken och övriga roade sig med annat. När det var bärtider plockade vi bär (blåbär, lingon och hallon). Bären var så rena och fina eftersom vägen var asfalterad. Det var inga tankar på avgaser eller andra föroreningar. Ibland hade vi luftgevären med oss (gevären hade pappa fått i stället för arvode i styrelsen för Folkets-Husföreningen i Lavergruvan). Med dessa gevär sköt vi pilar (6,3 mm) som fastnade på en pricktavla och sedan kunde återanvändas. Pilarna togs ur med en speciell tång som inte skadade pilarna. Vintertid åkte vi ofta till Andersbo utanför Bjursås och åkte skidor. Stora Torget i Falun var också en populär plats. Pappa tittade på folk och trafik, det var hans stora nöje. Vi övriga vandrade runt i stan och tittade i affärer.

Bärplockning på söndag?

När vi började feriearbete fick vi behålla våra intjänade pengar men samtidigt stå för våra personliga utgifter, såsom kläder och nöjen, under resten av året.

Mamma och pappa firade silverbröllop i september 1960. Det var en stor händelse där hela familjen var samlad i Rogstugan (pappersbrukets stuga) tillsammans med Adele och Bengt, Helga och Emil samt Barbro och Helmer. Sune hade köpt naturtrogna spyor av plast och andra skämtartiklar på Butteriks, som invigdes till mycket glädje. Irma och Berne hade köpt Champagne under Irmas skolresa till Paris. På natten blev hela huset rökfyllt då trästickan som höll upp spjället hade brunnit upp. Helmer vaknade och såg att nåt var på tok och lyckades vädra ut och väcka övriga. Det var en glad och trevlig tillställning.

Silverbröllop i Rogstugan 1960

Våra föräldrar höll oss alltid informerade om familjens ekonomiska situation. Det gick inte att tjata sig till något om de hade sagt nej. När vi följde med mamma till affären visste vi att om vi skulle tiggas godis så blev det ingenting men om vi uppförde oss kunde det belönas med en kola (två- eller femöres).

Pappa hade alltid alla kontanter i sin portmonnä. Vi (Ebbe o Urban) fick tidigt vecko- och månadspeng. Mamma och pappa tyckte det var viktigt att vi fick lära oss att sköta vår ekonomi. När vi ville ha påök var det alltid efter hårda förhandlingar där vi fick beställa tid för förhandling i förväg. Vi fick lära oss att argumentera för vår sak.

Pappa lät oss själva göra våra inkomstdeklarationer. Vi satt mitt emot varandra vid köksbordet och fyllde i våra blanketter, om vi behövde fråga, fanns han där.

Pappa var mycket duktig med praktiskt arbete (händig) trots att han inte kunde ha så mycket erfarenhet av de flesta saker som han gav sig på. Han hade svårt att hantera "måsten" men de saker han var intresserad av klarade han galant och snabbt. Han reparerade våra bilar och hjälpte även kompisar och kunde göra bra arbeten med mycket enkla verktyg (exempelvis tillverkade han en utter i Kristineberg samt taklampan när vi flyttade till Garpenberg). Han gav sig även på klockor och lyckades oftast laga dem med hjälp av kniv och stoppnål. En gång gick det inte hans väg så han var tvungen att lämna in en klocka till en urmakare som bodde i grannhuset i Grycksbo. När jag (Urban) fick uppdraget att hämta klockan efter lagningen sa urmakaren åt mig "Nu låter du bli att plocka sönder klockan igen, när du inte vet hur man ska sätta ihop den!" I själva verket hade pappa misslyckats och skyllt på "pojken" som hade plockat isär klockan men inte klarat att sätta ihop den igen.

Pappa hade också förmågan att känna var det fanns vatten och kunde hjälpa folk att tala om var de skulle gräva sin brunn med hjälp av en slagruta som han tillverkade av en sälklyka. Han kunde även se i kvinnors ögon när de var gravida, ibland redan innan de visste det själva.

När Ebbe gick på gymnasiet deltog han i en danskurs i Falun. Mamma tyckte att även Urban skulle lära sig att dansa för att inte hamna i "gänget utanför" som bara skulle dricka och slåss. Det visade sig vara en klok strategi som gjorde att vi tidigt fick tillgång till den tidens stora ungdomsnöje. Det blev många turer till Folkets Hus i Falun och Rättviksparken som var de stora dansställena den tiden.

I början av 1959 byttes Citroënen mot en Volvo PV 1951 årsmodell, med "gök" på taket, delad fram- och bakruta, sökarlykta och 51 hk utbytesmotor. Hastighetsmätaren visade 15 km när bilen stod stilla, men bilen var i gott skick.

Skidåkning vid Tansen

Skælderviken 1961

*Skælderviken
1961. Kram för
att få följa med
till
Köpenhamn.*

1961 byttes Volvon mot en Borgward Isabella TS, 1957 års modell. Pappa hade köpt en penninglott som vi ägde tillsammans. Ebbe och Urban ägde en tredjedel av lotten. Vi vann 5000 kronor, vilket gav oss 3500 kronor att dela på efter vinstskatt. Ebbe köpte en transistorradio (Schaub/Lorentz från Radio-Kalle i Bjursås), Urban hade en fordran hos mamma och pappa.

*Irma på Råbockabaden
inför Köpenhamnsresan 1961*

Urban på Råbockabaden 1961

Mamma och pappa hade sparat en tid på ett s.k. sparlån i banken, de kunde efter en tid låna dubbelt så mycket som man sparat och betala av i samma takt som man sparat. Lånet tillsammans med vinsten finansierade köpet av Isabellan.

*Urban, Musti och Isabellan utanför
garaget i Grycksbo*

Urban ville köpa hund och fick möjlighet att göra det när mamma fick extrajobb hos doktor Ahrén på St Hälla gård vid Lugnet i Falun. De hade en Berner Sennenhund som just fått valpar och vi blev godkända som köpare av en valp. Mamma hjälpte till med en hel del hushållsarbete och även pappa blev engagerad med att bygga fårstängsel. Ersättningen för deras arbete (625 kronor), som motsvarade Urbans del av lotterivinsten,

*Hösten 1961, mamma
och Musti*

gick till betalning för hundvalpen (Musti).

De första 3-4 åren var pappa relativt frisk men fick före femtioårsdagen diagnos om kärilkramp och ett förslag om förtidspension, som han vägrade att acceptera. Han fick sedan problem att gå längre sträckor och var tvungen att åka bil till jobbet. Han köpte en moped när Urban närmade sig 15-årsåldern (en Tjeckisk Komar hos MC-Jansson på Gamla Berget). Han fick "snart" problem att trampa igång mopeden så det blev mer och mer Urbans moped.

Redan före 15-årsdagen hade Urban och hans kompis Staffan köpt två motorcyklar i lönndom. Den ena, som inte gick (Svalan 250 kubikare), parkerades i Staffans garage för att efter några år transporteras till tippen. Den andra, en Husqvarna 125:a, gömdes på lämpliga ställen i skogen. Vi körde med den på småvägarna runt Grycksbo och ibland blev det nån kortare tur i byn. När polisen ringde hem och frågade efter ägaren till Husqvarnan, fick vi kalla fötter och sålde den billigt till några andra grabbar. Efter detta blev det bara mopedåkning. När man fyllt 16 år var det extra noga att sköta sig, hade man gjort någon förseelse kunde det bli problem att få lämplighetsintyg för bilkörkort.

Alla år förutom 1962 åkte vi till Ängelholm på semester så länge Ebbe och Urban följde med. Semestern innebar tältning på Råbockabadens camping, bad i Skälderviken, en dagstur till Köpenhamn och några besök hos och av Hildur (mammans kusin) och Malte Levendt som bodde på Havsbadvägen. Hildur och mamma stod varandra nära. Levendts hade en stor trädgård med mycket frukt och bär som vi fick äta av. De bjöd på jordgubbstårta minst en gång per sommar.

Vissa somrar använde pappa en brottardräkt som baddräkt, av filtliknande tyg som aldrig torkade och med hängslen.

Hela familjen trivdes i Ängelholm och vi åkte gärna med. Vi fick lite mer lyx än i vardagen hemma (glass, kokosbollar, minigolf, jordgubbar samt besök på Köpenhamns Zoo och Tivoli). Båtresan till Köpenhamn var en upplevelse för alla (pappa kunde få en öl och snaps till maten på båten). Vi åkte Helsingborg - Köpenhamn och resan tog ca 2,5 timme.

Oftast hälsade vi på moster Maria och hennes familj på vägen till eller från Ängelholm. Pappa tyckte inte om att stanna efter vägen utan ville helst åka non-stop.

När vi kom till Grycksbo var vi relativt ensamma om att åka på den här typen av badsemestrar.

Vi åkte mycket bil under hela vår uppväxt. Pappa var storrökare (Bill utan filter) och han rökte både inomhus och i bilen. Ventilationen i bilar var dålig så hela familjen var egentligen rökare, men det var inget vi reagerade för. Mamma förmanade oss att inte börja röka för det kostade så mycket pengar. Hälsoaspekten talade man inte mycket om.

Mammas och pappas stora intresse var att vara fria och kunna åka ut med bilen och se sig om och inte vara beroende av någon annan. Bilen prioriterades framför allt annat. Kläder, sportartiklar, fritidsaktiviteter och skolresor mm fick stå tillbaka. Det här märkte vi barn mycket mera av när vi kom till Grycksbo där idrottsföreningen tog stor plats i samhället. Många barn hade fina sportutrustningar och deltog i aktiviteter, något som vi inte uppmuntrades till eftersom det skulle göra att familjen skulle bli låst vid åtaganden i någon form. En annan sak som prioriterades tidigt var TV:n fast den var relativt dyr (en TV kostade då ca två månadslöner).

Utflykt längs Österdalälven 1961

När vi flyttade till Grycksbo installerade vi rikstelefon (väntetiden hos Televerket var ca sex veckor). Numret var 40258, alla samtal utanför Grycksbo beställdes via växeln i Televerkets hus i Falun. Det var en ny lyx för familjen men vi tyckte det var nödvändigt eftersom både Sune och Berne hade flyttat hemifrån och vi hade inte någon granne med rikstelefon, som vi kände väl, att gå till.

Sommaren 1961 när familjen var i Ängelholm på tältsemester kom Irma och Berne och hälsade på och tältade på Råbockabadens Camping. De var ute på sin första gemensamma bilsemester (i den ljusblå Anglian) och kom från Oslo. Då kom ett kraftigt skyfall en natt och det började rinna in vatten i tältet. Pappa var ute på natten och grävde och vände torv runt hela tältet så det påminde om en borg med vattenfylld vallgrav. Irma och Berne hade tältat på ett bättre skyddat ställe och klarade sig bättre. En dag följde Ebbe och Urban med Irma och Berne på en endagsutflykt till Köpenhamn. När vi promenerade i Nyhavn skulle Ebbe räkna sina pengar för han skulle köpa cigaretter åt pappa. Han blev då antastad av två sjöbusar men Berne såg faran och slet honom därifrån. Detta gav upphov till en fantastisk skildring som har återberättats vid "något" tillfälle.

Bertilsbo våren 1963

Sommaren 1963 åkte vi på semester till Norrbotten. Vi hälsade på pappas kusiner och gamla vänner i Älvsbyn med omnejd samt Kristineberg och Malå. Det var pappas sista resa till Norrland.

Pappa vid bagarstugan i Petbergsliden 1963 (där han föddes 1913)

Bagarstugan vid besök 2012

När mamma hade börjat med lite ströjobb och familjen fått det bättre ekonomiskt hände det ganska ofta att vi åkte till Falun på söndagar för att äta mat på Kopparbaren (nuvarande Kopparhatten vid muséet). Det var stort att äta bricklunch där. Oftast blev det pannbiff med lök som de hade specialpris på. Detta gjorde att vi kände oss lite mera "världsvana".

1959 efter en termin i Grycksbo folkskola började Ebbe på realskola i Falun. Hoppade efter två år över till 4-årigt gymnasium, reallinjens matematiska gren. Resorna till skolan gjordes första två åren med rälsbuss till Falu Norra eftersom biljetten till Falu Central kostade 21 kr istället för 19 kr/månad till Norra. Sedan åkte Ebbe med Lundblads Bjursåsbusar till Falun eftersom de var 25 öre billigare per enkelresa än Nordlunds Grycksbobussar som kostade 1:25.

Ebbe tog studenten i april 1965 och började arbeta på Bruket i väntan på inryckning till militärtjänst på hösten men kom sedan in på KTH så militärtjänsten fick vänta till 1969.

Ebbe Student 1965 Ebbe flyttade 1965 till Stockholm eller

Student 1965

rättare sagt ett ombyggt garage i Roslags-Näsby hos "Salomon" som var studiekamrat till Berne från Filipstad. Bodde där i 1,5 år innan han flyttade till ett studentrum på 19:e våningen i Nyponet. På KTH träffade Ebbe Åsa och "tyckte uppstod" efter ett par år.

1969 gifte dom sig 5 juli.

Ebbe på Stockholms Central vid ankomst till Stockholm oktober 1965, med "buffelhudsportföljen" och mammans resväska.

I november 1969 ryckte Ebbe in på K1 som vanlig menig. Normalt fick alla studenter underbefälsutbildning men testerna vid mönstringen visade tydligen att han var en riktig hästkarl. Där fick han lära sig att rida och drillades för att vara med i den beridna högvakten sommaren därpå. Sammanlagt var han med på 11 högvakter.

Eftersom pappa arbetade på pappersbruket var det inga problem att få sommarjobb där. Somrarna 1961-63 arbetade Ebbe på Grycksbo Pappersbruks bostadsavdelning, huvudsakligen med att klippa gräs runt Herrgården och övriga tjänstebostäder. En sommar målade han

Ridande högvakt sommaren 1970

spjälstaketet grönt runt alla husen nere vid bruket, flera hundra meter långt. Det tog 6 veckor. Otroligt enformigt. En annan sommar hjälpte han en lantmätare att mäta upp och gräva ner gränsrören till det tomtområde som anlades mellan nya skolan och stora vägen. Dom som arbetade på bruket fick köpa tomt för 1 krona.

Somrarna 1964-67 praktiserade Ebbe på Brukets sulfitfabrik, de första åren som hjälpkokare och senare som kokare. Arbetet som kokare var ganska ansvarsfyllt då det handlade om stora trycksatta kokare som man manuellt skulle hålla koll på så att inget farligt skedde. Andra året som kokare fick han en äldre man som hjälpkokare som tidigare hade varit kokare men inte klarade pressen. Han hade nog inte så lätt eftersom Ebbe hela tiden såg honom springa efter sig för att verkligen se att Ebbe kom ihåg att göra allt. Han skötte nu 2 jobb.

Tre dagar fick Ebbe arbeta som barkare på en Cambio maskin där man skulle stå och mata in stockar helst ända i ända till en barkare. Pappa hade just satt ackordet för dom som jobbade där och det var stort missnöje med att det var alldeles för höga krav för att det skulle bli någon förtjänst. Första dagen gick inte så bra. Det funkade inte med logistiken runt omkring. Andra dagen följde pappa med för att se hur det gick. Då fungerade plötsligt allt, framtransport av timmer och borttransport av bark. Den dagen barkade Ebbe 258 kubikmeter vilket skulle jämföras med ackordets uppsatta 178 kubikmeter vilket man aldrig lyckats uppnå. Nästa dag var maskinerna "trasiga" så Ebbe "behövdes" inte längre där. På kvällen klappade pappa om honom och sa att han dubblerade ur egen ficka timpenningen (4 kr/tim) för den dagen. Nu var det bevisat att ackordet inte var så felaktigt.

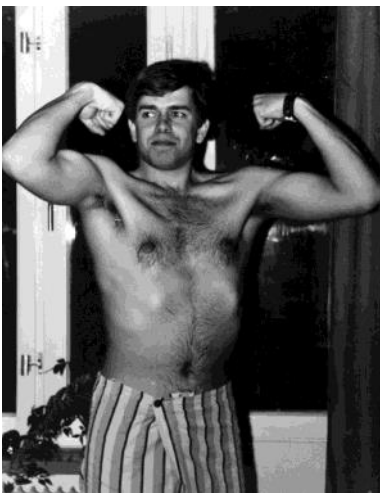
1964-1967 sommararbetade Urban på pappersbrukets mekaniska verkstad. Första sommaren var lönen 2,05 kr/tim. Det var mycket lärorikt och vi fick lära oss att hantera verktyg och maskiner. Vi fick ofta följa med som hantlangare till mer erfarna. Ofta fick vi knacka rost, byta packningar i pumpar, byta bromsband eller städning och rengöring. Bromsbanden innehöll asbest men hanterades då utan respekt. Lönen betalades ut i kontanter var fjortonde dag, i ett brunt kuvert med kr, ören och en specifikation.

Hemma fick Urban tidigt hjälpa HSB-husens vaktmästare med snöskottning, gräsklippning, sophantering och diverse småjobb.

Urban gick högstadiet (enhetsskolan) i Bjursås, åkte buss varje dag. Det var en ny skola, många nya lärare och kamrater från Grycksbo, Bjursås och Sågmyra. Här fanns gymnastiksal, simbassäng, bibliotek, skolmatsal och en fin skolgård. Det var roligt att komma till en ny skola, få nya kamrater och flytta mellan olika klassrum med olika ämnen och lärare. Det ställdes lite högre krav på de som valde att gå vidare till gymnasiet (gymnasielinjen). Gymnasiet var i Falun och Urban började på Reallinjens matematiska gren. Det var en stor förändring på krav och prestationer. Efter två läsår bytte Urban linje och tog examen 1968 på Allmänna linjens sociala gren. Under gymnasietiden var pappa ofta sjuk och han avled månaden före studentexamen.

Urban 7:e klass i Bjursås 1963

Urban muskelspel.

Direkt efter examen flyttade Urban till Stockholm för att komplettera betyg för att kunna söka till KTH. Hösten 1968 började Urban på Stockholms Universitet, där han fortsatte och avlade en Fil. kand. 1972. Under 1970 - 1971 gjorde Urban militärtjänstgöring i Falun.

Sommaren 1968 arbetade Ebbe som grovarbetare på Barnhusbron åt Sune. Skulle huvudsakligen rensa virke men det blev annat också, bl.a trampade han 2 spikar genom foten men det var så praktiskt att Sabbatsbergs sjukhus låg granne med byggfuten. Flyttade också åt Sune på arbetstid från Sommarvägen i Solna till Bygatan i Huvudsta.

Student 15 maj 1968.

Under sommaren 1969 arbetade även Urban som grovarbetare på bygget av Barnhusbron där Sune var platschef. Sommaren 1971 arbetade Urban som "fluktare" på Ulvsundaleden, där Sune också var platschef.

Sommaren 1965 hade vi familjeträff på Ängsö camping utanför Västerås. Irma och Berne kom med sin husvagn (SMV) och hade Doris Claesson med sig. Sune och Birgitta bodde också i husvagnen medan övriga familjen bodde i familjens tält. Vi hade mat med oss och levde tillsammans på campingplatsen under veckoslutet. Vi grabbar hade på kvällen mycket intensiva och allvarliga diskussioner, om allt från bilar till politik, med pappa. På kvällen när vi gick och lade oss sa pappa till mamma - "ikväll har vi haft roligt". Diskussionerna hade nog inte varit så lugna för flickorna satt i husvagnen och undrade när vi skulle börja slåss.

Pappa tyckte om att diskutera men hade svårt att acceptera att någon visste bättre än han. Vid ett tillfälle när vi alla var hemma diskuterade vi vilket som var "högst" - doktor eller docent. Vi var tvungna att ta "konversationslexikonet" till hjälp men där var det tryckfel enligt pappa.

Sommaren 1967 hade vi ett liknande möte i Örebro, på en camping vid Svartån. Per var då nästan två år.

Pappa ställde upp när vi skulle ta körkort. Han övningskörde med oss och när vi hade tagit körkort så fick vi låna bilen om han inte skulle ha den själv. Det var dock viktigt att den var ren och tankad till samma nivå som när man lånade den. I övrigt var det inte så mycket förmaningar.

När familjen kom till Grycksbo hade vi inte några bekanta i samhället. Det var något av en kulturkrock och inte så lätt att komma in i samhället. Det berodde delvis på att pappa var tjänsteman och i Grycksbo begränsade det umgänget då Grycksbo fortfarande var ett typiskt brukssamhälle. Vi umgicks då i första hand med Bengt och Adele och Anna-Lisa och Gunno Ristner som bodde i Falun.

Pappa och Per, Örebro 1967 (ett av dom sista korten på pappa)

Ibland hälsade vi på hos Gothard och Hilda Stenberg i Toftbyn, Hilda var mammas kusin och morbror Bengt hade i sin ungdom gått i skraddarlära hos Gothard i Älvsbyn.

Via Bengt och Adele kom mamma och pappa in i "Haraldsbogänget" (Frånlund, Boberg, Dahle, Hammarström, m.fl.). Helge och Bojan Frånlund blev mycket goda vänner till mamma. Bojan delade mammas intresse för handarbete och de tillverkade under många år jultomar tillsammans, Helge hjälpte också till med stommarna. Bertil Bobergs bror Erik (frisörmästare) som bodde granne med Bertil blev mammas "pojkvän" under de sista åren.

De första vi lärde känna i Grycksbo var Erik och Gurli Jansson. Via pappas arbete kom han också i kontakt med Henry Sundqvist, Munter, Margit och Gösta Söderström. De här bekantskaperna var intensiva under en period men avtog med tiden. Selma och Axel Danielsson som bodde i grannhuset kom pappa i kontakt med via sitt arbete. Vänskapen höll i sig så länge de levde. Axel fick dålig syn på äldre dar, så när Axel skulle köra bil till Kullsbjörken där de hade sin sommarstuga så sa Selma "då hjälper jag Axel att se när det kommer bilar och andra hinder".

Mamma lärde känna Olga Björk som var föreståndare för bolagsmässen och de blev goda vänner (detta blev inkörsporten till mammas senare uppdrag).

Gunno Ristner anställde pappa i Grycksbo. De hade lärt känna varandra i AB Zinkgruvor. Vi hälsade ofta på hos dem i Harldsbo och i deras sommarstuga i Sundborn.

Bland grannarna fick vi så småningom bekantskaper och en del umgänge med t.ex. Öqvist, Knutsson, Wäppling och Sörman.

Under tiden vi bodde i Grycksbo passerade många namn revy. Bland dem fanns Stenlund, Broman, Knutsson, Pelleberg och Jöns-Kalle. Genom att mamma efter några år tog ansvaret för tvättstugan i huset fick hon mer kontakter med grannarna.

Med Knutssons fiskade vi kräftor i Rogsjön där han hade strandrättigheter. På dagen bokade vi in en ö för fisket och sedan for vi runt med båt till andra. Pappa bjöd alla på sitt hemgjorda vin som konstigt nog blivit över efter provsmakningen under framställningen. Sedan på kvällen fiskade Ebbe kräftor (några tjog). Pappa och Knutsson (med Ebbe som nödvändig båtförare) ägnade större delen av natten åt att åka runt till dom som besökts på dagen och fick då dricka tillbaka med ränta. På morgonen körde Knutsson oss hem på dom minsta vägarna som fanns från Rogsjön. På vägen hem var han tvungen att stanna och gå ut i skogen för att "vomera".

Vid ett annat tillfälle väntade vi besök från moster Maja och barnen. Mamma förberedde genom att städa och laga mat medan pappa gick och hälsade på hos Knutssons. När gästerna anlände kom pappa hem, glad i hågen och på sitt allra kärvänligaste humör. Han kramade alla och var mycket pratsam men mamma var inte lika glad.

Vi upplevde inga gräl mellan mamma och pappa under vår uppväxt och de verkade vara överens om vår uppfostran. Viktigt var att man var artig och svarade på tilltal samt inte avbröt vuxna när de pratade.

Andan i hemmet var kärleksfull och positiv, även om det inte visades så mycket och hemmet var alltid bemannat. Både mamma och pappa hade humor och vi kunde skoja med varandra. De tyckte också om att diskutera olika ämnen med oss. Det slutade inte alltid med att vi var överens.

Mamma skötte allt i hemmet och var duktig på att hålla och få pengarna att räcka till. Hon var först uppe och sist i säng, men somnade ofta när hon fick en lugn stund. T.ex. när vi satte oss i bilen, somnade hon nästan direkt. Pappa tog hand om praktiska saker som bilen och snöskottning, när han inte arbetade.

När enbart familjen var samlad fick vi alla vara med i samtal och diskussioner. Även våra åsikter respekterades. Familjen åt oftast tillsammans, mamma bestämde matsedeln. Oftast åt vi traditionell husmanskost med mycket mjöl- och mjölkmat. T.ex. pitepalt, pannkaka, makaroner, korv, köttbullar, vetebröd och sockerkaka. Det fanns alltid vetebröd, kakor och mjölk hemma.

Andra specialiteter som mamma lagade var blåbärsgröt, bullbruta, blöta, blodpalt, blodplättar, kalvdans, stekt abborre eller gädda. På senare år var hon inte rädd att prova nya maträtter.

Hösten 1962 (taget med självutlösare)

Vi fick lära oss att inte tjata eller skvallra på varandra. Vi skulle inte heller prata om våra familjeförhållanden med utomstående. Samtidigt påpekades ofta att man inte skulle svära (gällde inte pappa) och undvika att prata om sjukdomar, politik och religion.

Under vår uppväxt var det ofta svårt att få ekonomin att gå ihop. Vissa perioder handlade vi på ”bok”, d.v.s. handlaren hade en bok där han noterade vad vi handlade. Vi betalade sedan när avlöningen kom. Detta var mycket vanligt och de flesta i samhället hade det nog på det viset. Handlaren fick på så sätt en trogen kundkrets och eftersom alla hade koll på varandra så var nog kundförlusterna ganska små. När Berne och Sune började arbeta förändrades ekonomin och vi handlade därefter aldrig mat eller andra löpande utgifter på kredit. Mamma sa ofta att det var så skönt att slippa handla på bok och hon önskade att vi barn aldrig skulle komma i den situationen. Bil och TV köptes däremot på avbetalning. På senare år använde vi oss av spar-lån för att finansiera bilköp (Isabellan).

Mamma och pappa växte upp under knappa förhållanden under arbetarrörelsens barndom. Socialdemokraterna var det naturliga politiska valet eftersom de låg bakom de flesta reformerna som gynnade arbetarklassen. De var naturligtvis trogna socialdemokrater hela livet utan att vara politiskt aktiva. Pappa blev väldigt arg när Ebbe plötsligt engagerade sig i Konservativ Skolungdom (KS) under gymnasietiden.

Vi fick lära oss att alla människor är lika mycket värda och att man inte skulle vara rädd för att tala med andra oavsett vilken ställning de hade i samhället. Vi pojkar har haft stor nytta av att praktisera föräldrarnas inställning. Man kommer långt genom att prata med folk och behandla dem som jämlikar oavsett vem det gäller.

Mamma var duktig på att få sin vilja igenom utan att det märktes. Vi har i efterhand förstått att hon var en duktig psykolog som på ett skickligt sätt fick oss att göra som hon ville. Hon fick oss att hålla viss ordning och hjälpa till utan att tjata eller bli arg. Bl.a. bjöd hon ofta på frukost i sängen, förmodligen ett sätt att få oss att stiga upp så vi skulle hinna till skolan och få en bra början på dagen.

Efterord

Det finns fler foton från uppväxttiden som kan vara av intresse. Vi avser att samla så många som möjligt till ett digitalt fotoalbum (ev med bildtexter) som ett komplement till boken. Där kan man se bilderna i boken med bättre kvalitet.

Vi planerar Fortsätta "arbetet" och berätta lite mer om våra egna upplevelser efter uppväxten i hemmet och familjen.

Fotot är taget 1958-05-30 (pappas 45-årsdag). Det är det sista familjefotot där alla är med och togs innan vi flyttade från Garpenberg.

Första skolklassen i Lillträsk. Skollokalen var hos Petter Isaksson. Lärarinna Vendla Bolander.

Skolkort från 1921 i Lillträsk/Fleviken

hos Petter Isaksson.

Bilden finns i Korsträskboken, men där finns inga namn förutom lärarinnans.

Bilden kommer från Thure Grönlund.

Han har i sin tur fått bilden genom Eva Mårtensson i Sundsvall, dotter till nr 12, Ingemar Grönlund en farbror till Thure.

1. Sigurd Lindgren f. 1910-02-12 d.1982-06-12 i Granträsk.
2. Nancy Öberg f. Sandberg 1909-07-25 d.1962-06-08
3. Inga Eriksson (inga födelse.uppg)
4. Anna Lundström f. Sandberg 1911-07-12 d.1984-11-09 i Koler.
5. Lärare Vendla Viklund f. Bolander 1900-10-09 i Kopparnäs d.1968-04-19 i Kiruna.
6. Fabian Sandberg f.1912-07-23 d.1992-03-20.
7. Georg Grönlund f. Isaksson 1910-05-13, men blev fosterbarn hos Maria o Johan E Grönlund i Fleviken (Agnars farföräldrar) tog då efternamnet Grönlund. Han dog 1977-05-09.
8. Helmer Sandberg f. 1913-10-19 d.1959-06-21 i Puottaure.
9. John E Johansson f. 1913-01-15 i Nyfors d.1995-02-04. Mångårig ordf. i kommunfullmäktige
10. Judit Lundgren f. Viklund 1911-10-08 d.1998-03-16. Bodde i Granträsk, men avled på Nyberga.
11. Ivar Viklund f. 1912-01-22 d.1950-01-19.
12. Ingemar Grönlund f. 1910-02-08 d.1986-02-27.

Både nr 2, 4 och 8 är barn till "Stor-Beda" Sandberg, senare gift med Albin Lundkvist.

Pålsträsk skola.

1928-29

- 1.Einar Larsson. f. 1918-04-20
- 2.Gösta Johansson. f. 1918-02-07
- 3.Helge Larsson. f. 1916-01-05
4. Lärarinna Amanda Öqvist f. 1896-08-06 i Västerbotten. tjänstgjorde i Pålsträsk skola mellan åren 1924-1940. Hon avled 1940-12-09
5. Nils Norberg. f. 1916-10-08
6. Knut Nordlund. f. 1918-12-28
7. Daga Nordlund. f. 1921-11-09
8. Sonja Ökvist. f. 1920-01-22
9. Ebba Lidström. f. 1919-03-06
10. Anna Lisa Norberg. f. 1922-01-26
11. Valfrid Lidström. f. 1921-12-23
12. Sixten Öqvist. f. 1918-04-18
13. Martin Larsson. f. 1920-03-31

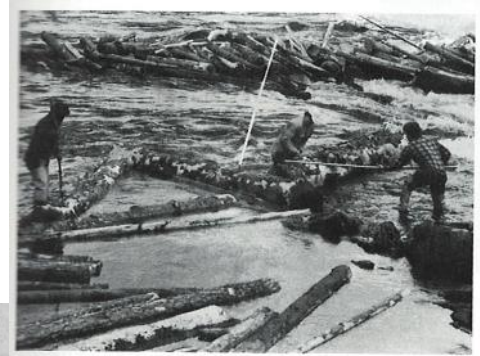
Ägare av bilden Ann-Catrin Nordlund.

”Flottarkärlek” med Gösta ”Snoddas” Nordgren blev populär i början på 1950-talet. Snoddas uppträdde i radioprogrammet ”Karusellen” 1952 och blev en stor skivframgång. Sen kom det varianter på ”Pitemål”.

Om någon vet vem författaren är? Vilken Bomans pojke? Hör av er till undertecknad!

Gun

Här ett tidningsurklipp från *Ann-Katrin Nordlund*.

Fluttjarkärlek opett Peitälva

”Snoddas” bekanta visa Flottarkärlek har inspirerat en gammal flottare till ett kväde om den tid då han drog längs Piteälven med båtshake och paltsäck. Att kvädet präntats på pitemål gör det hela bara bättre.

Då i var aong för läng seda
å fåor å dråo omkreng,
hela sommarn ute Peitälvsfluttninga.
Hä jär tåla om e slet å om e väldands åolands-spreing
ålt frå Mårsom ne dell Böleskjillinga.
Ja, den tein då var man bra . . . Haderianhadera
ålt frå Mårsom ne dell Böleskjillinga.

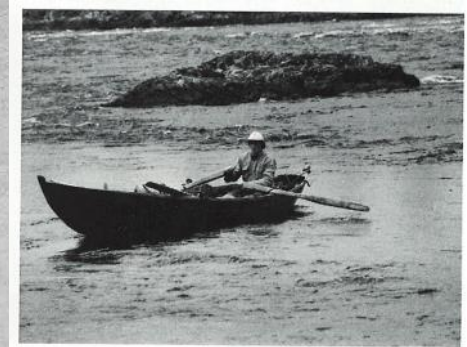
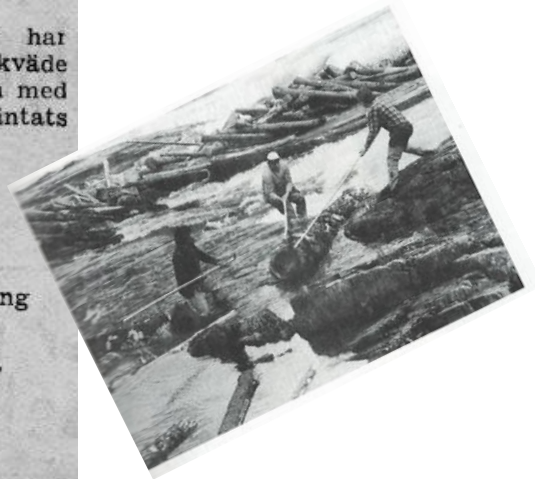
Om våorn så bar e å så brått
vå sättjen feull å mat,
opett älva just som eisin slåfft frå land.
Å då dogde et för nan åt våra slapp å slö å lat
vår å ein skull djära mäir ån vo han kond.
Ja, den tein då var man bra . . . Haderianhadera
vår å ein skull djära mäir ån vo han kond.

Alldri sko i glöm å Lisa-Britt
å alldri å Kristin,
alldri Storfors-Majas granna ögonbroin,
Inte heller sko i glöim å Stina, litn, grann å fin
alldri heller fleittjen opa Övreboin.
Ja, den tein då var man bra . . . Haderianhadera
alldri heller fleittjen opa Övreboin.

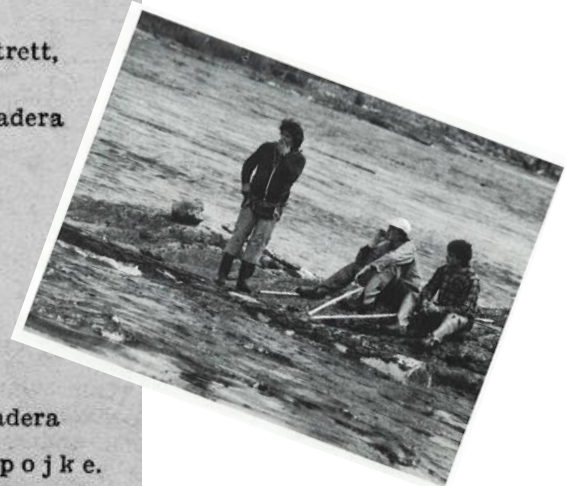
Å Stina feck en batting hon
om i menns riktigt rätt,
hon had vure nåo så snell, hä var så lekt.
Men de äpple foll et langt som vanlit ifrå äppeltrett,
han jar chef i älva neu i eitt distrekt.
Ja, den tein då var man bra . . . Haderianhadera
har jär chef i älva neu i eitt distrekt.

I jär gammal neu å leive jär
för menn däll rättnu sleut,
men förgåves tråo i inte att hä var.
ållt vo hä ha konne djiva utå glådje tåo i eut
å måt mäg våor fleittjen ållte särskilt rar.
å måt mäg våor fleittjen ållte särskilt rar.
Ja, den tein då var man bra . . . Haderianhadera

Bomans pojke.

*Bilderna är klipp från boken
”Flottare med färg”
av Bosse Johansson.
En bok att rekommendera!*

En riktigt

frisk och trevlig vår och Sommar

*Önskar
vi er alla*

så hörs och ses vi till hösten

Styrelsen Älvsbyns forskarförening.

